

Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, nowember 2001 11
lětnik 51

Bóh praji:

**Ja chcu zhubjene zaso pytać
a zabludžene zaso přinjesć
a zranjene zawobaleć
a słabe posylnić
a, štož je tučne a sylne, zachować.
Ja chcu je pasć, kaž so słuša.**

(Hez. 34,16)

Bóh nad nami knježi, hač so to nam lubi abo njelubi, hač to chcemy abo nochcemy. Ale Bóh knježi hinak hač swětni knježerjo. Swětni knježa husto to swoje pytaja a swoju móc znjewužiwaja. Hinak je to pola Boha. Wón to swoje njepyta a čłowjekow njepo-

tlóčuje. Nawopak: Bóh so za nas stara a teho sameho njewostaji, kiž jeho trjeba. Bože knjejstwo wobsteji w lubosći a smilnosći.

Bóh so tym přiwobroći, kiž jeho pomoc trjebaja. Wón so zabludženym, zranjenym, slabym, na bok stłóčenym a

potłóčowanym přiwobroći. Ale Bóh chce tež synym pomhać, zo njebychu swoju móc znjewužiwali. Boža pomoc pokazuje so wosebje w Jezusu Chrystusu. Jezus je zhubjenych a zabludženych pytał, kaž cłownikow a hrěšnikow, a je jim prawy puć k Bohu pokazal. Wón je chorych wustrowił a w rozmołwach z pismawučenyymi, kiž so sylni čujachu a so nad druhimi wuzběhowachu, připowědał, zo Bóh wšitkich lubuje.

Jezus chce tež džensa kóždemu pomhać. Ale wón chce to přez nas činić. Wón chce, zo so w jeho mjenje wo slabych, kiž so z druhimi měrić

njemóžeja, staramy. Jezus chce, zo so za tych staramy, kiž su na bok stłóčeni a so sami wobarać njemóžeja. Mamy so w Jezusowym mjenje za tych zasadžeć, kiž sami swoje prawo wudobyc njemóžeja. A tym, kiž smilneho Boha njeznaja, mamy Božu lubosć připowědać. Jezus Chrystus chce, zo so tež wo chorych, zbrašenych a samotnych staramy, skrótka: zo so tym přiwobroćimy, kiž trjebaja pomoc.

Bóh sebi to wot nas žada. A hdyž so po tym mamy, potom njejsmy ničo dale činili hač so po Božej woli měli. A to tola chcemy – abo nic?

S. ALBERT

Posledni zemski puć na kóždeho z nas čaka – pohlad do čěłownje we Wulkim Wjelkowje Foto: T. Malinkowa

Njeboh

Za wumrětego čłowjeka znamy stare serbske słowo „njeboh“. Handrij Zejler napisa sławny spěw „Naš njeboh džěd“. Hišće džensa słyšimy z ludoweho erta sady kaž „Naša njeboh mać by rady prajiła ...“ Sto pak tute słowo woznamjenja?

Wopačne by było wukładowanje, zo je njebohi čłowjek wot Boha zdaleny, zo njeje pola Boha. Na prawy puć přińdžemy z pomocu słowa „bohatty“. Wumrěty je „njebohatty“, chudy. Katolska cyrkej znaje hač do džensnišeho džěd „chudych dušow“, na kotrymž so na zemrětych spomina. Tež Swjate pismo wě wo tym, zo nimaja wumrěći žane materielne bohatty. „Přetož my ničo na swět přinjesli njejsmy; a je zjawne, zo tež ničo z njeho njebudžemy wunjesc.“ (1. Tim. 6,7) Połny dowěry praji Hiob: „Nahi sym přišoł ze žiwota swojeje maćerje, nahi zaso tam počahnu; Knjez je dał, Knjez je wzał, mjeno Knjeza budž chwalene.“ (Hiob 1,21)

Samsneho pochada kaž słowo „njeboh“ je serbske słowo „wbohi“. Rozdžěl mjez „njeboh“ a „wbohi“ leži w tym, zo měni „njeboh“ doskónčnu chudobu po smjerći, mjeztym zo „wbohi“ woznamjenja duchownu abo materielnu chudobu za čas žiwjenja.

Słowo „njeboh“ dyrbi jara stare być. Wone je so najske rje hižo wužiwało w času, hdyž njebě so hišće w Serbach zadomiło křesćanstwo. Smjerc so tehdy přewažnje negatiwnje widžeše. Hakle cyrkej přinjesa Serbam wučbu, zo so žiwjenje njeskónči w chudobje. Bóh woła k sebi tych, kiž wěrja, zo je Chrystus smjerc přewynł. Woni budžeja „z Bohom“ žiwi, woni budu „zbóžni“.

Smjertnu njeđzělu spominamy na swoich njebohich. We wšitkim žarowanju a džakownym spominanju njech nas troštuje słowo ewangeli- ja, zo je Syn čłowjeka přišoł, zo by pytał a zbóžne sćinił, štož je zhubjene (Luk. 19,10).

JAN MALINK

Swjaty Měrcin

Lube džěci!

Srjedź nazymnika, 11. nowembra, swjećimy swjateho Měrcina. Znajeće zawěšće legendu, w kotrejž Měrcin při wulkej zymje jěchajo do města Amiensa prošerja zetka. Měrcin njechabta, wučahny swój mječ a džěleše z prošerjom swój kabat.

Legenda ma přeco něšto z woprawdźitosću činić. Štó potajkim běše Měrcin woprawdže?

Měrcin narodži so wokoło lěta 316 w Panoniskej (džensa Madžarska). Nan běše romski oficěr. Wězo chcyše, zo so tež Měrcin z prawym romskim wozakom stanje. A woprawdže, Měrcin bu z 15 lětami wozak a bórže na to oficěr.

Ale hižo w tutym času zezna so z Jezusom a jeho přece běše, kaž Jezus čłowjekam služić.

Z 18 lětami da so Měrcin wukřčić a wopuši kejšorsku službu. Kejšorej praješe: „Hač do džensnišeho dnja sym tebi služil, nětko chcu Bohu služić.“

Nan to njezrozumi. Měrcin džěše do kraja džensnišeho Francoskeje, do města Poi-

tiers, hdžež chudym a słabym pomhaše. Sam bydleše w samotarskej komorce. W lěće 371 bu biskop Toursa, města při rěce Loire. Tež jako biskop běše skromny a pomhaše dale chudym. Hižo za jeho

žiwe dny wažachu sej ludžo Měrcina jako škitarja a pomocnika chudych. Bórže po swojej smjerći w lěće 397 bu jako swjaty, jako swjaty Měrcin česćowany.

GABRIELA GRUHLOWA

Swjaty Měrcin z prošerjom Rys.: Lucija Wićazec (10 lět)

Jubilej w Hornim Wujězdze

Wot 12. do 14. oktobra 2001 woswjeći Hornjowujězdžanska wosada 200lětny jubilej swojeje nětčišjeje cyrkwyje. Na jubilejnych kemšach předowaše prjedawši wosadny farar Ralf-Ekhard Schätze. Na tutech kemšach spominaše so tež na serbsku zašłosć wosady. Čitaše so mjenujcy w serbskej rěči wotrězk z 1. knihi kralow – bě to džěl woneho čitanja, kiž přednjese so na swjedženskich kemšach před 200 lětami tohorunja serbsce. Nimo toho zaklinči na Božej službje tež instrumentalny

kruch načasneho serbskeho komponista Jana Cyža.

Dalše wjerški Wujězdžanskich swjedženskich dnjow běchu mjez druhim zajimawy přednošk knjeza Horsta Gersdorfa z Budyšina w 200lětnych stawiznach cyrkwyje, džiwadlowe předstajenje wo Matthiasu Claudiusu, kotrejž poskići partnerska wosada z delnjosakskeho Ahausena, a njeđzelniše swjatočne kemše ze sakskim krajnym biskopom Volkerom Kreßom.

IRENA ŠĚRAKOWA

Biskop Kreß a wosadny farar Blumenstein na jubilejnych kemšach w Hornim Wujězdze Foto: Schilling

Ekumeniska nutrnosť w Budyšinje

Njeđzelu, 30. septembra 2001, wotmě so serbska ekumeniska nutrnosť w Michaskeje cyrkwi w Budyšinje. Na nju běštaj prosyloj Serbski superintendent Siegfried Albert a Budyski kapłan Měrcin Delenk. Swoje předowanje zložistaj na tekst ze Zrudneho kěrłuša 3, 22–26. Skupina młodych spěwarjow z Chrósćic zaspěwa na zdokonjane a dostojne wašnje młodžinske spěwy. Něhdže 50 kemšerjow wopyta nutrnosť, mjez nimi pak jenož štyrjo ewangelscy.

MĚRCIN WIRTH

Ochranowske hesła 2002 wušli

Srjedź oktobra wuńdžeču w serbskim nakładnistwje w Budyšinje „Wšědne hesła Ochranowskeje bratrowskeje wosady na lěto 2002“. Po lětušim je to druhe serbske wudaće po wšěm křesćanskim swěće znatych hesłow. Nowe přiwzali su so porno lětušemu wudaću měsačne a tydženske hrona kaž tež namjety k wšědnemu čitanju biblije. W nadawku Serbskeho ewangelskeho towarstwa staj knižku znowa přihotował knjezaj Jens Buliš z Budyšina a Hinc Šolta z Lauterbacha. Knižka płaći 5 hr a předawa so pola Serbskeje superintendentury, pola předsydy SET knj. Wirtha a w Smolerjec kniharni w Budyšinje. **T.M.**

Zakładny kamjeń položeny

Pōndzelu, dnja 22.10.2001, wotmě so swjatočne položenje zakładneho kamjenja za nowotwar Domu swjateje Ludmile, katolskeje starownje a hladarnje, w Chrósćicach. W nowym domje, kiž ma někak za lěto dotwarjeny być, budže městno za 62 starych a pomocy potřebnych ludźi. W nětčišej starowni w Swinjarni ze samsnym mjenom je 50 tajkich městnow. Na swjatočnosći wobdžěli so tež fararka ze susodneje ewangelskeje wosady, knjeni Müller ze Smječkec.

„W lubosći služić“ – tole běše hač dotal moto hladanskeho personala w Swinjarni. Samsne nadobne hesło budže wšitkim přistajenym Domu swjateje Ludmile tež na nowym džělowym městnje ze samozrozumliwej zasadu.

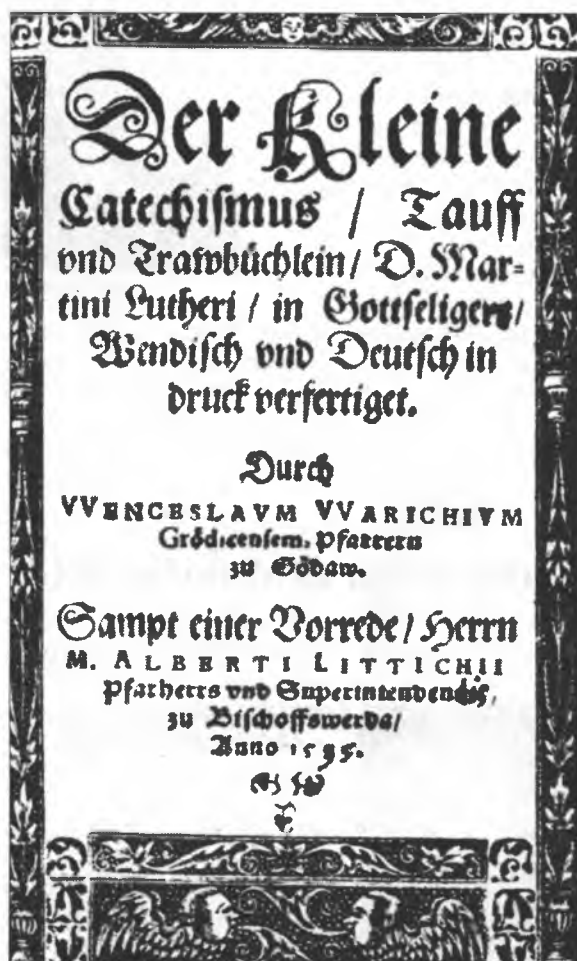
IRENA ŠĚRAKOWA

Lutherowy Mały katechizm a Sydom pokutnych psalmow w nowej serbskej knize

Před krótkim je w našim serbskim nakładnistwje wušla přewšo zajimawa kniha. Nimale 200 stronow zaběra w njej reprodukowanje najstaršeju hač dotal znateju w hornjoserbskej rěči čišćaneju knižkow. Stej to Lutherowy Mały katechizm z křćenskej a wěrowanskej knižku, kotryž je Hodžijski farar Wjacław Warichius kónc 16. lětstotka přeložil a w léce 1595 w Budyšinje čišćany wudał (hižo dvě léce pozdžišo – 1597 – dožiwi tuta knižka swój druhi nakład), a Sydom pokutnych psalmow w přeložku Poršiskeho fararja Hrjehorja Martinia (wušle w čišću w léce 1627 na samsnym městnje). Wobě knižce podawatej so w swojej němskej a hornjoserbskej wersiji. Při tym zložuje so tak mjenowaný faksimilowy čisć na jeničkej hišće eksistowacej originalnej eksemplaraj: Tón Warichiusoweho přeložka chowa so džensa w bibliotece we Wolfenbüttelu a original Martinioweho přeložka w Budyskej měščanskej bibliotece. Reprodukaciji přidaty je mjez druhim přepis serbskeju tekstow do džensnišeho prawopisa a dokładne wopi-

sowanje w přeložkomaj wužiwanje serbsčiny. Wobaj tekstaj stej swědstwo za tehdyšu wuchodnu resp. juho-

wuchodnu narěč hornjoserbsčiny. Na jeje zakładze je so w 17. a we 18. lětstotku ewangelska warianta hor-

Mały katechizm Wjacława Warichiusa z léta 1595 – přenja čišćana hornjoserbska kniha

njoserbskeje spisowneje rěče wuwila. Džensa wšak je tuta narěč do dalokeje měry wotemřela.

Awtor noweje knihi je serbski wědomostnik prof. Hinc Šewc, kiž je jako rěčespytnik lětdžesatki dołho na Lipsčanskej uniwersice skutkował. Jako wuměnikar bydli wón nětko zaso w ródnych Poršicach, wotpočinka wšak njeznaje. Wědomostne džěło je jemu dale ze žiwjenskeje potrebu. Tohodla je wón tež njelochki nadawk wudawanja woneju rěčneju pomnikow na so wzał.

Kniha, kiž ma němski titul „Die ältesten Drucke des Obersorbischen“, pak njeje jenož pod hladanišćom wědomosće wažna. Nabožny wobsah stareju čišćow pohnuwa nas tež džensa do čitanja a do noweho, wospjetneho zamyslenja nad džesać Božimi kaznjemi, wěrywuznaćom a Wótčenašom. By nam wěsće tež tyło sej jónu chwile brać a dać so wjěsć wot chutnych mysłow pokutnych psalmow – snano by to móhlo samo wěsty přihot na bórzmny adwentny čas być?

Wjeselimy so, zo tutu knihu mamy, a přejemy jej w Serbach a zwonka nich dobry wothlós.

IRENA ŠĚRAKOWA

Stara zasada praji, zo ma so cyrkej stajnje wobnowjeć. Nic, jako by so Bože słowo same změnić dyrbjało, ale w jeho naložowanju, we wašnjach a wobradach cyrkwyje je stajne wobnowjenje trěbne.

Rjany přikład za tutu wěrnosć poskičuje nam Lutherowy kěrluš „Spožč, Knježe, nam swój hnadny měř“. Martin Luther bě jón napisał po starocyrkwinskej antifonje „Da pacem, Domine“ (Spožč měř, Knježe) w léce 1529, hdyž wohrožowachu muslimscy Turkojo němske kejžorstwo. W našich spěwarskich ma tutón kěrluš po přikładze starych němskich knihow dvě štučce (hlej č. 589). Bohužel njehodžitej so

Ecclesia semper reformanda

ani přenja ani druha štučka serbskeho teksta spěwać, dokelž njetrjechi ličba zložkow.

Hdyž započinach kěrluš wobdželać, zwěsćich, zo su jón naši prjedownicy hižo husćišo z politiskich přičinow změnil. W přěnich spěwarskich, wudatych wot Jana Běmarja a pozdžišo Hadama Bohuchwała Šěracha, započina so druha štučka: „Daj našemu kurfěršci a wšej wyšnosći měř a dobre knježenje.“ Hdyž powyši kejžor Napoleon sakskeho kurwjercha w léce 1806 na krala, tak přeměni so druha štučka na „Daj našemu kralewi a wšej wyšnosći měř a dobre knježenje“. 1918 wotstroni

so monarchija w Sakskej a cyłej Němskej. Znowa so kěrluš přepisa: „Ty našemu ludej daj a wšej wyšnosći měř a dobre knježenje.“ Z toho je widzeć, zo je so dosć swobodnje wobchadźało ze starymi tekstami, hdyž sej to poło-

ženje žadaše, bjez toho, zo by so wěc, wo kotruž džěše, zasadnje změnila.

Dowolich sej na zakładze tutych nazhonjenjow kěrluš přehladać, zo bychmy jón w přichodze woprawdže tež spěwać móhli, a nadžijam so, zo njenastanje z přeměnenja słowow žadyn pohóršk.

*Spožč, Knježe, nam swój hnadny měř
we našim zrudnym času;
wšak drugeho na swěće njej,
kiž by móht za nas wojować,
hač ty sam, naš Knježe Božo.*

*Spožč našom ludej trajny měř
a wyšnosći daj mudrosć,
zo bychmy našli puć a směr
a prawu bohobojosć.
Do wěčnosće wjeď nas. Hamjeń.*

JAN MALINK

Sobotu, dnja 22. septembra 2001, popołdnu w třoch roz-zohnowachmy so z knjezom Janom Wuhlerjom z Budestec. W swojim kemšacym wobleku ležeše na marach. Měrnje bě dwaj dnjej do toho w přitomnosći swojich lubych w Budyskej chorowni z tuteje časnosće wotešo.

Narodził bě so dnja 21. měrca 1921 w Komorowje pola Rakec. Snano tehodla wón tajku jadriwu serbsčičinu rěčeše. Wón mjenowaše na příklad drastkomoru, kaž my temu rumej prajimy, kapalku.

Jako wuknjeny zamkar bě džěłał we Wojerecach. Po lětach běše sej natwaril na koleskach so pohibowacu drjeworězansku mašinu a ludzom z njej jězdžeše. Jako raz na farskej zahrodze w

Jan Wuhler z Budestec †

Budestecach drjewo rězaše, so zezna z Bojcec Hildu, kotrež swojbnje mjeno bě poprawom Kirstein. Wudowa knjeza fararja Bojca bě holcu ze Slezynskeje přiwzała. Z njej so Jan Wuhler wozeni, po tym zo běštej jemu dvě žonje wumrělej, a přežiwi z njej 22 lět. Po čěžkim njezbožu ze swojim motorskim před něšto lětami so ženje prawje zhrabał njebě a trjebaše hladanje.

Lubje bě knjez Wuhler w našim domčku witany. Wón wědžeše, zo naš Dada (tak mjenowachmy našeho lubeho Budestečanskeho džěda) rady holanske jahodki jědžeše, a tuž jemu kóždolětne k narodninam škleńcu zawa-

Foto: priwatne

rjenych holanskich přinjese.

Běše raz w adwentskim času, jako so při čmičkanju nadobo do wokna zaklepa a wulka postawa, podobna na rumpodicha, do našeje stwič-

ki zastupi. Ničo njepowědajo wšelake stódkosće na blido položi, a dokelž naša mać rěčeše a so jemu podžakowa, mějachmoj mój džěsći čas, sej jeho dokładnje wobhladač. Stupnje běchu wšak podobne na knjeza Wuhlerjowe, ale dokładnje zhoniťo ženje njejsmoj, što bě wón był.

Na serbskich kemšach so kóždy raz witachmy. W poslednim času jeho mandželska stajnje na kemše přewodžeše.

Dnja 26. septembra 2001 bu Jan Wuhler tu w Budestecach křesćansce pochowany. Hačrunjež bě přewodženje w němskej rěči, bě posledni Wótčenaš při rowje tež serbsce zaslyšeć. Njech wón spi w Božim měrje, my z džakom na njeho spominamy.

TARANKEC SWÓJBA

Jedne lěto WITAJ-pěstowarnja w Malešecach

Před lětom je Serbske šulske towarstwo přewzało swobodne nošerstwo wot zawrěća wohroženeje Malešanskeje pěstowarnje.

Spočatnje zhladowaše wjetšina staršich jara skeptisce na to, zo maja naše džěči

serbsce wuknyć. Mějachu strach, zo móhli džěči přežadane być. Wšako so „cuza rěč“ tola hakle w šuli wuknje! Knjez Bart a knjez Wowčer ze šulskeho towarstwa mějštaj w předpolu wjele přeswědčowanskeho džěła

wukonjeć. Snadž je tež citat Wilhelma Buscha, kotryž bě dwurěčny wotrostl, někotrych staršich wo tym přeswědčil, je d n o r j e „haj“ prajiča z tym projekt podpěrač. Wón bě scěh o w a c e prajil: „Zo by č l o w j e k móhl jednu rěč z wutrobyswojumjenować, dyrbi w njej něšto dožiwiwne

Swjatočnje začahnychu džěči Malešanskeje pěstowarnje na lětušim žnjowodžaknym swjedženju z pěstowarku knjeni Wejšinej a Minakalskim fararjom Sefferom do Malešanskeho Božeho doma.

Foto: Eder

měć, něšto jara wažneho – mjenujcy džěčatstwo.“

W běhu jednoho lěta je ličba WITAJ-džěči rozrostła wot spočatnje wosom na nětko 28 džěči.

Za tute stopnjowanje mamy so předewšěm našeje lubej knjeni Wejšinej džakować. Ze swojim přijomnym maćerskim wašnjom je wona jara spěšnje džěči, wowki a nanow abo maćerje wo tym přeswědčila, zo zamóža naše džěči bjez prócy serbsku rěč nawuknyć.

Wosebity džak słuša tež kubłarkomaj knjeni Methnerowej a knjeni Hörnigowej. Z wosobinskim zasadženjom a wulkej zaměrnosću wuknjetej wonej nětko serbsce, zo bychu naše džěči pokład wuchowali a serbsku rěč w našej rjanej Łužicy wožiwili.

Chcemy wšitkich staršich, kiž pytaja za pěstowarskim městnom, k tomu pozbudzić, so wo WITAJ-projekće informować.

Skónčić chcemy ze słowom založerja pěstowarnjow Friedricha Fröbela: „Zbožownje a bjezstarostnje maja džěči tu hrajkac móc. Wone maja hladane być kaž małe rostlinki pod ruku zahrodnika.“

Naša Malešanska pěstow-

Malešanska WITAJ-pěstowarnja bu 1.10.2000 založena. Spočatnje měješe wosom, nětko 28 džěči. Nawodnica je knjeni Jaldwiga Wejšina z Budyšina. Jej poboku stej pěstowarce knjeni Hörnigowa a knjeni Methnerowa, tuchwilu wupomha jako zastupjerka knjeni Zimmerowa. Pěstowarnja wobsedži za holcydžewjeć serbskich ewangelskich drastow. Hač do ptačeho kwasa maja hišće drasty za njewjestu, nawoženju a brašku k tomu přińc. Z přewažnje serbskimi programami gratuluja džěči jubilarom we wsy a wustupuja na wšelakich swjedženjach a zarjadowanjach w Malešecach a wokolinje.

warnja ma wuběrne zahrodnicy. Naše „rostlinki“ su w minjenym lěće njesměrnje rostli a so wuběrnje wuwijawa. Wo tym móžeće tež wy so přeswědčić. Hrajkanski čas za tych, kiž chcedza našu pěstowarnju zeznać, je kóždu wutoru wot 9.00 hodž. do 11.00 hodž.

W mjenje staršiskeje pri-rady

UTA FREUND

Počescenje fararja Mateja Handrika w Slepom

Fararka Ulrike Menzel a farar Reinhard Menzel při wotkryću pomnika za Mateja Handrika

K njezabytym serbskim duchownym w Slepom słuša Matej Handrik (1864–1946), kiž bě 42 lět, wot 1892 hač do 1934, był tu z wosadnym fararjom. Wjele w Slepom džensa hišće na jeho dopomina. Za jeho čas je so džensniša fara natarila a w nimale kóždy wosadnej wsy šula. Wón je wučencow a wumělcow do Slepoho wabił. Jich spisy a twórby su džensa drohoćinki serbskeho herbstwa. Nic naposledk je Matej Handrik sam wjele na serbskim polu džěłal, zběral, pisał a wozjewjał. Wón bě přeni, kiž je wuznam Rownjanskeho lu-

doweho spisowacela Hanza Nepile spóznał a jeho wuchowane spisy čišćeć dał. We wosadze samej je kruće na to džiwał, zo bychu so zdžerželi serbska rěč, drasty a wašnja.

W spominanju na Mateja Handrika bu njeđzelu, 14. oktobra, po kemšach při tak mjenowanej „Handrikowej kastaniji“ blisko farskeje ležownosće wopomjatna tafla za jeho wotkryta. Woclo-

wa tafla ma horjeka serbske a spody trochu mjeńše němke napismo: „Matej Handrik, wot 1892 do 1934 farar w Slepom, zachowar a spěchowar kultury a rěče swojeho serbskeho luda“. Tafla bu w Laser-centrumje w Hannoveru džělana a do wot LAUBAG darjeneho błudženka zasadžena. Nastork a pjenjezy za taflu bě dał farar n. w. Christoph Frommhagen, wnučk fararja Handrika. Čežkeho schorjenja dla pak so farar Frommhagen bohužel njemóžeše na swjatočnosći wobdžělic. Tež dalši potomnicy fararja Handrika dyrbjachu krótko-

dobnje wotprajić, tak zo nihto z jeho swójbných přitomny njebě. Fararka Ulrike Menzel měješe narěč a farar Reinhard Menzel błudženk z taflu wotkry. Slepjanscy dujerjo swjatočnosć, na kotrejž so wjacore džesatki wosadnych

wobdžělichu, z kěrlušemi kaž „Wulki Božo, chwalbu či“ porjeńšichu.

Srjedu do toho, 10. oktobra, bě Trudla Malinkowa z Budyšina wo žiwjenju a skutkowanju Mateja Handrika přednošowała. Wjac hač 40 wosadnych bě so k tomu zhromadziło. Někotři ze star-

Z poswjećenskeje narěče fararki Ulrike Menzel

Njeh tafla wšitkich, kiž tu nimo du, na to dopomni, zo serbska kultura, z kotrejž je farar Handrik před 100 lětami Slepom šěroko znate činił, tež džensa hišće ludži ze wšěch kónčin do Slepoho wabi. Z tutym puntom dyrbimy wikować, jeli Slepom same njesmě do zabyća padnyć a so jako wjes z woteběracymi ličbami džěć a šulerjow do bjezwuznamnosće zhubić. Přiju wšitkim, kiž za Slepom něšto wuskutkować zamóža, zmužitost a móc fararja Handrika, zo njebychu w swojim prócowanju popuščili a so tež za poklady serbskeje kultury angažowani zasadžili!

Wo fararju Handriku přednošowaše Trudla Malinkowa w nowym wosadnym schadžowanišću w Slepom. Foće: G. Schulze

šich připoslušarjow móžachu na kóncu zajimawe swojske dopomnjenki na fararja Handrika dodać. Přednošk bě był přenje zjawne zarjadowanje w nowym wosadnym schadžowanišću, kiž bě so w awgusće poswjećilo.

T.M.

Biskop w Husce

Póndzelu, 1. oktobra, wopyta krajny biskop sakskeje cyrkwe Volker Kreß ewangelsku srjedźnu šulu w Husce. Tydźen so započa po zwučnym wašnju ze šulskimi kemšemi, na kotrychž biskop předowaše. Přizamkny so rozmołwa ze šulskimi iniciatiwami z Frankenthala, Poršic a Bukec. Fararjo, wosadni a wjesnjanosća předstajichu biskopej předewzaća, załožiť nowe ewangelske šule. Rozsudny pak njeběchu móžne, dokelž pobrachuja dotal pjenjezy za tute předewzaća.

Po tym poda so biskop do šule, hdžež jemu šulerjo pohođžinski program wuhotowachu. Šulski pozawnowy chór zaklinča runje tak kaž šulerska kapala, a džiwadłowa skupina poskići krótku scenu z młodžinskeho žiwjenja. Přizamkny so forum z biskopom, kotryž jadriwje wotmołwi na kopicu prašenjow Husčanskich šulerjow. Po wobjedze rozžochnowa so biskop połny džakownosće a wróci so z wjele nowymi začiscemi do Drježdžan.

JAN MALINK

Biskop Volker Kreß po kemšach w rozmołwje ze šulerkami a šulerjemi Husčanskeje ewangelskeje šule

Foto: J. Malink

Na wopyće w texaskim Serbinje

Hnydom přenju njedzelu, 23. septembra 2001, dožiwich 13. „Wendish Fest“, serbski swjedžen w Serbinje. Hižo programowy zešiwk z napisom „Witajcže K'nam – Welcome“ a z wobrazom Měrcina Nowaka-Njehorńskeho bě mikažlubypostrow z domizny.

Swjedžen zahaji so z Božimaj službomaj w Serbinskej cyrkwi swjateho Pawoła: 8.30 hodź. w jendźelskej a 10.30 hodź. w němskej rěči. Mjez kemšomaj rozprawješe předar, w Durinskej rodzeny farar n. w. Edmund Schäfer z Floridy, z wobrazami wo svojich zajězdach do Němskeje a Łužicy. Předstaji wosebje města, w kotrychž bě Martin Luther skutkował, ale tež Weimar a šlesku Swidnicu w dzensnišej Pólskej.

Na jendźelskej Božej službje spěwaše wosadny chór w jendźelskej a němskej rěči. Hudźbny wjeršk za mnje bě wustup zwónčkowego chóra, wšako tajku hudźbu z ručnymi zwonami hišće ženje njeběch originalnje dožiwił. Wo-

Dožiwjenja a zacišće z 13. „Wendish Fest“

Po puću na 34. mjezynarodnu konferencu lětanišćowch dušepastyrjow w ameriskim Indianapolisu přebywaše wyši cyrkwinski inspektor Handrij Sembdner z Drježdźan kónc septembra jako hósć w Serbinje w Texasu.

sej sam natwaril (jedne mechaniske a jedne mechanisko-elektroniske), a zběrku starych zwonow ze wšelakich něhdých šulow w Texasu, kotruž ma nastajenu w swojej zahrodze. So wě, zo Jack Wiederhold sam wustojnje na piščelach hraje a zo da tež svojim zwonam husćišo zaklinčeć, wosebje njedzelu rano.

Na přenjej Božej službje bě so 450 a na druhej dalších 300 kemšerjow zhromadziło. Zaso spěwaše chór. Nimo toho zanjese farar n. w. Elmer Hohle jako solist serbski kěrluš „Njeh Bohu džakuje so wutroba wšech ludźi“ a pomodli so serbski Wótčenaš.

Po kemšomaj scěhowaše zhromadny wobjed na swjedźenskeje luće napřećo cyrkwi. Wo hudźbu postara so

„Auction“ (ćicha awkcija), při kotrejž so poskićene wěcy na te wašnje přesadžuja, zo kóždy zajimc swój pjenježny poskitk do lišćiny zapisa. Težmytowanje žonow za najlepší napječeny štrajzlowy, twarohowy a jablukowy tykanc je nam njeznata, tu pak zwučena tradicija. Wšelake wěcy ze starych časow běchu wustajene, kaž młyn za mlěće kukuricy a stare plokawy. Wjele wjesela knježeše při wubědžowanju

wjacorych mustwow wo najspěšniše přerěznanje cedroweho zdónka. Džěći dachu so wot traktora w připowěškach, twarjenych ze starych sudow, wokoło swjedźenišća wozyc. Wšelake lutherske zjednoćenstwa, mjez nimi tež uniwersita Concordia z texaskeje stolicy Austina, poskićowachu informacije wo swojej džělawosci.

Dónđzech sej wězo tež do serbskeho muzeja. Tam pokazowaše Kornelia Thor z Grabina (Finsterwalde) w swojej rjanej delnjoserbskej drasće molowanje jutrownych jejkow. Wjeselach so nad derje zarjadowanej wustajeńcu, kiž předstaji stawizny texaskich Serbow wot jich wotchada z Łužicy hač do džensnišich dnjow. Kóždej taflí z wujasnjowanskim

tekstom je přidaty wobraz Měrcina Nowaka-Njehorńskeho. Wjele starych wěcow móžeš sej tu wobhladać, kiž swědča wo žiwjenju serbskich sydlerjow w přenich lětdžesatkach w Texasu.

Přebywach cyły tydzień w Serbinje. Tak mējach chwile, knihu Trudle Malinkoweje

H. Sembdner z Drježdźan je serbskemu muzejej w Serbinje přeponał knižku z Ochranowskimi hesłami na lěto 2001.

Zběrka starych zwonow ze wšelakich texaskich šulow w zahrodze Jacka Wiederholda w Serbinje

Foće: H. Sembdner

baj chóraj nawjedowaše mój hosćitel Jack Wiederhold ze Serbina. Po powoňanju je wón gymnazialny wučer, připódlu pak stara so tež wo cyrkwinski hudźbu w Serbinskej cyrkwi. W jeho domje móžach zajimawostki wobdźiwać: dwoje piščele, kiž je

česko-ameriska skupina „Kovanda's Czech Band“. Planowany wustup Strobičanskeje folklorneje skupiny z Choćebuza dyrbješe bohužel wupadnyć, dokelž bě skupina swój zajězd do Texasa krótkodobnje wotprajiła.

Nowa bě za mnje „Silent

„K brjoham nadžije“ čitać na originalnym městnje jednanja. Wjele podawkow ze zažnych stawiznow Serbow w Texasu móžach sej tuž derje předstajić.

Dwě serbskeje knižce přeponach muzejej w Serbinje: Ochranowske hesła na lěto 2001 a njedawno w serbskej a němskej rěči wušlu saksku wustawu. Nadžijam so, zo njezmějetej knižce jenož muzealnu hódnotu, ale zo swědči jeju wobsah tež w Texasu wo nětčišim žiwjenju Serbow we Łužicy.

Za přebywanje w Serbinje so wutrobne džakuju swojimaj hosćitelomaj Jackej Wiederholdej a jeho mandźelskej Marianje a přepróšuju jeju z „Witajcže K'nam“ do Łužicy.

HANDRIJ SEMBDNER

Nas, kotriž smy w léče 1951 šulu wuchodžili, njeje ateistiska młodžinska swječba hišće potrjechila, štyri léta pozdžišo bě nadobo wšitko čisće hinak bylo. Na swojej fotografiji, kotruž bě znaty Budyški fotograf Schmidt njedželo Palmarum zhotowił, naliču štyrceci hólcow. A hólcow je najskerje runje telko bylo, chiba hišće wjac. Běchmy pak tehdy kručé po splahomaj džěleni byli. Tež bjez tamneje swječby bě za někotrehožkuli z nas konfirmacija móhrjec wužohnowanje z cyrkwy...

Wšelacy z nas su hižo na Božu prawdu wotešli. „Hólcow“ bě so tójšto na puč do ródneje wosady podało, „hólcow“ pak lědma džesatk. Rjany Rakečanski Boži dom

Naša „zlota“ w Rakecach

směč poľny kemšeri dožiwic, to dopominaše na stare časy.

Popoľdnju zetskachmy so we farskej bróžni na kofejowu bjesadu. Starši wobdžělnicy, kiž běchu swoju konfirmaciju před 60 a 65 lětami swječili, powědachu na přiľkald wo fararju Rioće, kiž je po chětro njeměrnym žiwjenju swój wěčny wotpočink na kupje Hawaii namakał. My pak spominachmy na fararja Šoltu-Drježdžanskeho a na jeho mandželsku, kiž bě něhdy z našej přenjeju wučerku w Rakečanskej ludowej šuli byla.

Ja běch sej w připoľdniejšej přestawce na stary kěrchow dokoľawokoľo cyrkwy došoł, hdžež je jenož hišće maľo

rowow. Na fararja Uhlmana dopomina križ. Tež fararja Křižanowy row je derje hladany. Wón bě sydom lět hač do lěta 1924 w Rakecach skutkował a młody zemřěl. Do Křižanec swójbneho kruha sľušěše tež jedyn z mojih něhdyšich sobušulerjow. Wěsty čas smój porno sebi na šulskej ławce sydaľoj, tónkróć sedžachmój zaso pódla sebye a powědachmój wo tym a tamnym. Wjeselił sym so, jako mi mój stary šulski towarš wuzna, zo je to, štož je so wo nim w našim Pomhaj Bóh pisalo, čitał a zrozumił: „Telko serbsce ja tola hišće zamóžul!“

Rjenje je, zo su wšelake serbske narowne pomniki

na starym kěrchowje stejowostali. Tež nowiši serbski z drjewa nadeńdžech. Tón je wěnowany Elic mandželskimaj. Pawoł Ela je po wójnje husto ze swojim kolesom k nam jězdžił a na serbske zarjadowanja přeprašował. Swěru je so wo zachowanje a wozrodženje serbstwa prócował. Za mnje běše wón takrjec přeni serbski prócowar, kotrehož sym wědomje nazhonił a dožiwil. Bóh daj, zo njebychu naposledk wot Rakečanskeho serbstwa jenož hišće někotre narowne pomniki zwostali! Ducej nimogmejskeho zarjada, hdžež bě tola tehdy naša šula byla, spominach džakownje tež na wučerki a wučerjow, kotriž běchu nam serbsčinu podawali. **HINC ŠOLTA**

Nepilowy swjedžen w Rownom

Na něhdyšim Nepilic statoku w Rownom swječachu 30. septembra 2. Nepilowy swjedžen. Hanzo Nepila (1766–1856) bě serbski ludowy spisowačel, kiž je wosebye přez to wuznamny, zo je swoje žiwjenje we wjacorych knihach serbsce wopisał, kotrež pak su so jemu po smjerći nimale wšě sobu do rowa dali. Jeho statok je njedawno přewzało wosebite towarstwo, kiž chce tu

hajić wopomnjeće na slawného wjesnjana a bohatoš Rownjanskich tradicijow. Mjez wjele wopytowarjami swjedženja běšaj tež fararjec mandželskaj Ulrike a Reinhard Menzel ze Slepoho. Slepjanske Kantorki njeposkičichu jenož kulturny program, ale tež sľodne tradicionelne jědže kaž piwowu poliľwu a samowarjeny twarožk.

ELI BIGONOWA

Fararjec mandželskaj Ulrike a Reinhard Menzel ze Slepjanskimi Kantorkami na Nepilowym swjedženju

Foto: E. Bigonowa

Sľowakski prezident dr. Rudolf Schuster (přědku) před wopomjatnej taľu za wučenca Jana Boka při serbskonemskej cyrkwy we Wětošowje

Foto: J. Helbig

Sľowakski prezident we Wětošowje

We wobľuku swojeho přebýwanja w Němskej wopyta prezident sľowakskeje republiki dr. Rudolf Schuster 10. oktobra delnjoľužiske měštačko Wětošow. Přijěl bě sem w spominanju na slawného syna měšta Jana Boka, kiž bě so 1568 we Wětošowje narodžil a pozdžišo skutkował jako wulce česceny basnik, wučenc a měšćanosta w sľowakskich Košicach. W samsnym měsće bě tež dr. Rudolf Schuster był wjele lět z měšćanostu. Nadrobnje

wón znaje zasľužby swojeho zastojnskeho předchadnika, wšako je sam wo nim wšelake džěľa a sľuchohru napisał. Sľowakski prezident poľoži kwěčel před wopomjatnej taľu za Jana Boka a wobhlada sej wustajeńcu wo nim w serbskonemskej cyrkwy. Po Božim domje wodžeše jeho něhdyši wosadny farar Klaus Lischewsky, kiž rozľoži jemu serbske stawizny wosady a nětčije prócowanja Serbow wo wuchowanje swojeho naroda. **T.M.**

Powěsće

Dešno. Njedzela, 23. septembra, bu Hans-Christoph Schütt jako nowy wosadny farar zapokazany. 1964 rodzeny młody duchowny je zastojnstwo přewzał po swojim nanje, kotryž je dotal był z dołholětnym Dešnjanskim fararjom. Zdobom je so Hans-Christoph Schütt zwólniwy wuprajil rěč swojeje serbskeje maćerje nawuknyć. Wotklětušeho přewozmje wón jako naslědnik předarja Jura Frahnowa z 25% swojeho džěloweho časa serbske wosadne džělo w Delnjej Łužicy.

Großhennersdorf. Swjědzeń 10lětneho wobstaća Diakoniskeho skutka Hornjeje Łužicy, kiž měješe so wot 28. do 30. septembra w Katharininym dworje w Großhennersdorfje woswjećić, bu dla terorowych nadpadow w USA wotprajeny. Z planowanych swjědženskich zarjadowanjow wotměchu so jenož kemše a woswjećenje noweho bydlenkeho domu za 51 duchownje zbrašenych. Diakoniski skutk Hornjeje Łužicy je najwjetši nošer zarjadnišćow za zbrašenych w Sakskej.

Wojerocy. Zakładnej šuli Při worjole je so 1. oktobra spožičilo mjeno „Handrij Zejler“.

Tamnu Wojerowsku šulu, kiž bě dotal mjeno sławného Łazowskeho fararja a basnika nosyła, su kónc lońšeho šulskeho lěta zawrěli. Na Zejlerjowej šuli maja lětsa přeni króć skupinu wosom džěci, kotrymž podawa so tydzenisce 14 hodžin wučba w serbskej rěči, a to w předmjetomaj serbsčina a matematika.

Łaz. Přeni tydzeń oktobra je wosada woswjećila 350. rōčnicu nowonatwara swojeje cyrkwy. Stary Łazowski Boži dom bě so 1637 po zadyrjenju błyska wotpalil. Hakle po 14 lět trajacym nowonatwarje móžeše so nětčiša cyrkej 1651 poswjećić. Do programa jubilejneho tydženja slušachu kemše z Wojerowskim superintendentom Vogelom, přednošk wosadneho fararja Meistera wo stawiznach cyrkwy, přednošk T. Malinkoweje wo Serbach w Texasu kaž tež koncert muskeho chóra a folklorneje skupiny z Łaza.

Turnow. Za serbskeho wučenca Mjertyna Monja (1848–1905) je so na iniciatiwu delnjoserbskeje Mašicy Serbskeje sobotu, 13. oktobra, postajil pomnik před jeho rōdnym domom w Turnowje pola Picnja (hlej foto).

Foto: T. Malinkowa

Popojce. 45 kemšerjow zeńdže so 14. oktobra k delnjoserbskej Božej službje w Popojcach. Předowanje měješe Juro Frahnow z Picnja. Epi-stolu čitaše přeni króć młody

Přeprašujemy

03.11. – sobota

15.00 hodž. wosadne popołdnje w Hodžiju (sup. Albert)

04.11. – 21. njedzela po swjatej Trojicy

9.30 hodž. dwurěčne kemše w Rakecach (farar Kecke a farar Malink)

10.00 hodž. kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michalskej (sup. Albert)

11.45 hodž. nutrnosť w rozhłosu (sup. Albert)

13.30 hodž. kemše w Budestecach (sup. Albert)

10.11. – sobota

14.00 hodž. wosadne popołdnje w Malešecach (sup. Albert)

11.11. – dopředposlednja njedzela cyrkwinskeho lěta

9.30 hodž. kemše w Barće (sup. Albert)

17.11. – sobota

14.30 hodž. wosadne popołdnje w Delnim Wujězdze (sup. Albert)

18.11. – předposlednja njedzela cyrkwinskeho lěta

8.30 hodž. kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (farar Malink)

11.45 hodž. nutrnosť w rozhłosu (farar Malink)

27.11. – wutora

16.00 hodž. wosadne popołdnje w Nowym Měšće (sup. Albert)

28.11. – srjeda

14.00 hodž. wosadne popołdnje w Minakale (sup. Albert)

02.12. – 1. njedzela w adwence

10.00 hodž. kemše w Budyšinje w Michalskej (sup. Albert)

11.45 hodž. nutrnosť w rozhłosu (farar Malink)

13.30 hodž. kemše z Božim wotkazanjom w Budestecach (sup. Albert)

Dešnjanski farar Hans-Christoph Schütt.

Lubij. Ze swjědženskim zarjadowanjom bu sobotu, 27. oktobra, Serbska cyrkej w Lubiju znowa wotewrjena, nic pak hižo jako Boži dom, ale jako kulturne srjedzišćo. Cyrkej bě so w NDRskim času lětdžesatki jako skład znjewužiwała. Po přewróće je ju město přewzało a we wjaco-

re lěta trajacym džěle wobnowić dało. Njehladajo na twarske džěla so w zaštych lětach hižo koncerty a wustajeńcy w cyrkwi wotměwachu.

Dary

W septembru je so dariło za Serbsku superintendenturu 20 hr a za Pomhaj Bóh 50 hr. Bóh žohnuj daraj a darićelow.

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow

WUDAWAČELEJ: Serbski wosadny zwjazk, Jerjowa/Heringstraße 15, 02625 Budyšin/Bautzen, Serbske ewangelske towarstwo z t., Čornobohska/Czornobohstraße 12, 02625 Budyšin/Bautzen

HLOWNY REDAKTOR: Superintendent Siegfried Albert, Jerjowa/Heringstraße 15, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/481280)

ZAMOLWITA REDAKTORKA: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/600711)

ČIŠĆ: Serbska čišćernja
Postvertriebsnummer: F 13145

ZHOTOWJENJE A ROZŠĚRJENJE: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625 Bautzen

PŘINOŠKI A DARY: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00

POMHAJ BÓH wuchadza měsacnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud. Lětny abonement plaći 16 hriwnow.